

Lausunto: Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportti

Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin mahdollisen sote-erillisselvityksen loppuraportissa esitetään, että jatkovalmistelu pohjautuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen neljän itsehallinnollisen alueen ja Helsingin kaupungin toimesta. Myös erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi ensisijaisesti alueilla. HUSin toissijaisesta järjestämisvastuusta säädettäisiin lailla.

Aikataulu: Lausunto tulee antaa 26.2.2020 mennessä.

1. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet sosiaali- ja terveydenhuollossa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Esitetty aluejako on sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen ja tuottamisen näkökulmasta hallittava ja huomioi Uudenmaan mittakaavan yhden maakunnan mallia paremmin. Viiden alueen mallissa vältetään osa niistä taloudellisista ja toiminnallisista fuusioriskeistä, joita yhden alueen mallissa olisi syntynyt. Esitetyllä mallilla voidaan ratkaista myös Uudenmaan pienempien kuntien haasteita sosiaali- ja terveystalouden järjestämisessä.

Esitetyn mallin heikkous ja haaste tulee siinä, miten se vastaa sekä kasvavien että myös pienten kaupunkien yhteiskunnallisiin haasteisiin, koska sosiaali- ja terveystaloudet eriytetään muista kunnan perustalouksista. Jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityinen huomio kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen sekä sosiaali- ja terveystaloudet yhteydestä kuntien kasvupalveluihin. Sosiaali- ja terveystaloudet yhteistyö kasvatus-, opetus-, työllisyys- ja kotouttamispalvelujen kanssa on korostuneen tärkeää erilaisissa muutostilanteissa, sosiaalisen segregaation lisääntyessä ja kansainvälisen muuttoliikkeen haasteiden hallinnassa.

Karkkila ei lähtökohtaisesti pidä tarkoituksenmukaisena kolmannen (itse)hallinnollisen tason perustamista. Erityisen kriittistä sote-uudistuksen osalta on tulevan rahoitusratkaisun suunnittelu. Karkkila pitääkin myönteisenä raportin kirjausta, että rahoitusratkaisun valmistelussa otetaan huomioon ja arvioidaan mallin vaikutuksia kuntien elinvoimaan, investointikykyyn ja -tarpeisiin nähden pitkällä aikavälillä. Lisäksi Karkkila näkee erityisen tärkeänä, että uudistuksessa pidetään huolta kuntalaisten yhdenvertaisesta palveluiden laadusta ja saatavuudesta.

2. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet pelastustoimessa?

- kyllä**
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Raportissa esitetty malli mahdollistaa nykyisen kaltaisen pelastustoimen alueratkaisun ja ensihoidon järjestämiskäytännön. Esitetty Länsi-Uudenmaan sote-alue on sama kuin nykyisen Länsi-Uudenmaan pelastustoimen alue. Karkkila ja muut alueen kunnat ovat olleet tyytyväisiä pelastustoimen nykyiseen järjestämiskäytännöön, yhteistyön toimivuuteen ja palvelujen toimivuuteen.

3. Mahdollistaako esitetty erillisratkaisumalli pääsyn tarpeenmukaisten ja riittävien sote-palvelujen piiriin paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

- kyllä**
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Esitetty Uudenmaan erillisratkaisumalli on muutoksena hallittavampi kuin yhden alueellisen järjestäjän malli. Esitetty aluejako pienentää fuusion riskejä merkittävästi yhden alueellisen järjestäjän malliin verrattuna. Esitetty aluejako on järkevin Uudellemaalle, koska se tarjoaa kestävästi sote-ratkaisun myös pienemmille Uudenmaan kunnille. Uudistuksessa tulee kuitenkin jatkovalmistelussa huolehtia kuntalaisten yhdenvertaisesta palveluiden laadusta ja saatavuudesta.

4. Mahdollistaako erillisratkaisu yhteen sovitettujen asiakaskohtaisten perustason sote-palvelukokonaisuuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

- kyllä**
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Esitetty erillISRatkaisumalli on muutoksena hallittavampi kuin Uudenmaan yhden alueellisen järjestäjän malli ja siten riskittämpi.

5. Mahdollistaako erillISRatkaisu erikoistason palvelujen toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa**

Sanallinen vastaus:

Alueratkaisulla ei ole merkittävää vaikutusta erityistason palvelujen toteutumiseen.

6. Mahdollistaako erillISRatkaisu perus- ja erikoistason sosiaali- ja terveystalvelujen toiminnallisen integraation alueella?

- kyllä**
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Ratkaisu parantaisi integraation edellytyksiä nykyiseen järjestelmään verrattuna. Ohjattavuus paranisi järjestämisvastuun keskittyessä itsehallinnollisille alueille ja ohjaavien tahojen määrän vähentyessä viiteen. Uudistuksessa tulee kuitenkin jatkovalmistelussa huolehtia kuntalaisten yhdenvertaisesta palveluiden laadusta ja saatavuudesta koko alueella.

7. Esityksen mukaisesti erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi yleisesti ja ensisijaisesti itsehallinnollisilla alueilla, HUSin järjestämisvastuu lakiin perustuvaa ja järjestämissopimuksella sovittavaa vastuuta. Onko raportissa kuvattu ratkaisu mielestänne sote-palvelujen järjestämisen näkökulmasta sekä hallinnollisesti ja HUSin omistajaohjauksen näkökulmasta toteuttamiskelpoinen ja turvaako se sote-palvelujen järjestämisen alueella?

- kyllä**
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Ratkaisu parantaisi integraation edellytyksiä nykyiseen järjestelmään verrattuna. Ohjattavuus paranisi järjestämistä vastuun keskittyessä itsehallinnollisille alueille ja ohjaavien tahojen määrän vähentyessä viiteen.

8. Turvaako erillisratkaisu sote-palvelujen järjestämiselle riittävän kantokykyiset alueet?

- kyllä**
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Raportin esityksen mukaan Länsi-Uudenmaan itsehallintoalue olisi kantokykyinen ja tarkoituksenmukainen. Länsi-Uudenmaan sote-alue olisi 470 000 asukkaan väestöpohjalla yksi Suomen suurimmista. Voimakkaasti kasvava Espoo lähialueineen varmistaisi alueen kantokyvyn myös tulevaisuudessa. Länsi-Uudenmaan kunnat ovat väestön ikääntymisessä eri vaiheissa, joka osaltaan tasapainottaisi tulevaa kehitystä.

9. Turvaako erillisratkaisu asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen?

- kyllä**
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Esitetty erillisratkaisu turvaa asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet paremmin kuin yhden maakunnan ratkaisu Uudellamaalla olisi tehnyt. Alueen sisällä tulee kuitenkin kiinnittää huomiota alueen eri osien asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseen.

10. Toteutuuko demokratia erillisratkaisussa perustuslain edellyttämällä tavalla? (ks raportin luku 3) Jos ei, niin miten esityksen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa?

Sanallinen vastaus:

Esitetty ratkaisu (viiden alueen malli) olisi merkittävästi kansanvaltaisempi kuin yhden maakunnan ratkaisu Uudellamaalla.

11. Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus esitetyssä mallissa paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Palvelujen yhdenvertaisuus on varmistettavissa sekä alueellisessa että yhden järjestäjän mallissa. Yhdenvertaisuuden varmistamiseen tulee jatkotyössä kiinnittää erityistä huomiota.

12. Mahdollistaako erillisratkaisu kielellisten oikeuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sanallinen vastaus:

Esitetyssä mallissa erityisesti Länsi- ja Itä-Uudenmaan itsehallintoalueista muodostuisi vahvoja ruotsinkielisten palvelujen järjestäjiä. Edellytykset tosiasialliseen kielellisten oikeuksien toteutumiseen niillä alueilla, joilla ruotsinkielisten määrä on suurin, olisi vahvempi kuin yhden järjestäjän mallissa.

13. Millä toimenpiteillä ja missä palveluissa kielellisiä oikeuksia voitaisiin vahvistaa?

Sanallinen vastaus:

Ruotsinkielisten sote-erityispalvelujen saatavuutta voidaan parantaa kaikissa palvelukokonaisuuksissa. Ruotsinkielistä osaamista ja henkilöstöresurssia voidaan käyttää asiakaslähtöisemmin laajemmalla alueella. Ohjaus, neuvonta ja digipalveluissa on saavutettavissa skaalaetuja nopeallakin aikavälillä.

14. Millaisia vaikutuksia arvioitte erillisratkaisulla olevan osana hallituksen linjaamaa valtakunnallista kokonaisratkaisua?

Sanallinen vastaus:

Esitetty erillisratkaisu poikkeaa vain vähän valtakunnallisen ratkaisun päälinjoista. Mahdollinen HUS:n tai Helsingin asemaa koskeva erityissääntely ei voi katsoa vaikuttavan kokonaisratkaisuun.

Uudistuksen kokonaisuudenkannalta oleellista ei ole vain sote-palveluiden järjestämisvastuu sekä niiden tiivis yhteys kaupunkien muihin palveluihin, vaan ratkaisevaa on myös se, miten ja millä mallilla palvelut tulevaisuudessa rahoitetaan. Uudenmaan erillisratkaisun rinnalla myös koko sote-uudistusta ja erityisesti sen rahoitusratkaisua tulee valmistella hyvässä yhteistyössä niin kaupunkien kuin koko kuntakentän kanssa.

15. Ehdotuksia itsehallinnollisten alueiden nimiksi?

Sanallinen vastaus:

--

16. Muut vapaamuotoiset huomiot loppuraportista

Sanallinen vastaus:

Raportti vastaa kuntien esittämiin huoliin lähinnä aluejaon osalta. Esitettyä aluejakoa Karkkila pitää hyvänä.

Karkkila pitää edelleen kolmiportaista hallintoa haasteellisena lisärakenteena. Uudistuksen keskiössä tulee edelleen olla asukkaan paras - kuntalaisten palveluiden kehittäminen lisäarvon, laadun ja saatavuuden sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta, ei uusien rakenteiden luominen.

Karkkilan näkökulmasta erityistä huomiota jatkovalmistelussa tulee kiinnittää yhdenvertaiseen palveluiden laatuun ja saatavuuteen sekä kuntalaisten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittämiseen ja kansanvallan toteutumiseen.

Sote-uudistuksen rahoitus ei voi perustua edellisen vaalikauden ratkaisuihin. Oleellista ei ole vain sote-palveluiden järjestämisvastuu sekä niiden tiivis yhteys kaupunkien muihin palveluihin, vaan ratkaisevaa on myös se, miten ja millä mallilla palvelut tulevaisuudessa rahoitetaan. Uudenmaan erillisratkaisun rinnalla myös koko sote-uudistusta ja erityisesti sen rahoitusratkaisua tulee valmistella hyvässä yhteistyössä niin kaupunkien kuin koko kuntakentän kanssa.

Aiemmassa rahoitusmallissa oli kuntien näkökulmasta hankalia kohtia, muun muassa kuntien yhdenvertaisen kohtelun sekä suhteellisen velkaantumisen osalta (lainakanta olisi jäänyt nykyisellään kaupunkien vastuulle verorahoituksen supistuessa samanaikaisesti). Lisäksi aiemmassa mallissa kunnallisverotulopohjasta olisi kokonaisuutena siirtynyt valtiolle enemmän varoja kuin mitkä ovat kuntien sote-toimintojen kustannukset. Uudella rahoitusmallilla tulee turvata koko maan suotuisa talouskehitys.

Kuntien tulojen keruu ja siirto valtiolle maakuntien rahoitusta varten on mahdollista toteuttaa usealla eri tavalla. Vaihtoehtoisia malleja sekä niiden vaikutuksia tulisi analysoida perusteellisesti tiiviissä yhteistyössä kuntakentän kanssa. Sote-rahoitusmallin valinnan tulee perustua tutkittuun tietoon ja yhteisesti jaettuihin vaikutusarvioihin. Vain näin on mahdollista turvata kuntien yhdenvertainen kohtelu sekä löytää taloudellisesti kestävä ratkaisu koko julkisen talouden kokonaisuutta tarkastellen.

Sote-uudistuksen rahoituksella tulee ratkaista ennen kaikkea sote-palvelujen rahoitus. Omana asianaan valtion tulee ratkaista verotulopohjaltaan taantuvien kuntien rahoituksen riittävyys sekä rahoitusperiaatteen toteutuminen niissä palveluissa, jotka sote-uudistuksen jälkeen jäävät kuntien järjestämisvastuulle.

Sote-uudistuksen rahoitusmallia valmisteltaessa turvataan kuntien tasapuolinen kohtelu väestömuutosten vaatimukset huomioiden. On koko maan etu, että koko Uudellamaalla kyetään tulevaisuudessakin investoimaan niin liikenteeseen kuin väestön tarvitsemiin palveluihin. Mikäli kaupungistumisen kestävässä hoidossa epäonnistutaan, kärsii siitä koko Suomi.